

De wandelende waterput

Duinzichtkerk, 16 mei 2021

Uitwisseling met de Ev. Lutherse Gemeente in Leipzig-Marienbrunn

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Johannes 4: 5-30

- Orgelspel
- De klok wordt geluid
- Stilte voor gebed in kerk en consistorie
- We zoeken verbinding met de kerk in Marienbrunn-Leipzig en heten elkaar in beide kerken welkom.

Liebe Freunde in Marienbrunn,

Wie schade, dass wir uns dieses Jahr auch physisch nicht wirklich treffen können. Dass wir kein gemeinsames Wochenende verbringen können und dass wir an diesem Sonntagmorgen nicht zusammen in einer Kirche feiern können.

Wir hoffen, dass wir dás das nächstes Jahr wohl wieder tun können.

Doch wir sehen uns jetzt. Dank der Techniker auf beiden Seiten dieses Bildschirms, können wir uns gegenseitig in den Gottesdienst schauen.

Und doch konnten wir uns gestern treffen. Sophia Pohle hatte eine wunderschöne digitale Umgebung geschaffen, in der etwa dreißig Menschen aus Leipzig und Den Haag miteinander sprechen konnten. Die Familie Van den Akker und die Familie Sirrenberg haben trotz der Entfernung von 700 Kilometern selbst einige Spiele gespielt.

Schön, dass das möglich war!

Danke für das.

Und vorerst: zwei Gottesdienste, aber im selben Thema und mit einer Reihe von Liedern, die wir beide singen. So sind wir im Geist verbunden.

Ich wünsche Ihnen eine gute Gottesdienst und wenn es gelingt, werden wir auch nach dem Segen miteinander sprechen.

- We zingen in beide kerken: 'Gottes Wort ist wie Licht in die Nacht'
- Aansteken van de kaarsen
- Bemoediging en groet
- Vredegroet
- Lied: 'Da wohnt ein Sehnen tief in uns'
- Gebed van Opgang
- Psalm/lied Psalm 27: 4
- Kindermoment: de Mariaquelle in Marienbrunn
- Inleiding op de Schriftlezing

Levend water – dat was het thema dat was uitgekozen voor de uitwisseling met onze broeders en zuster uit Leipzig. Levend water, omdat we in onze delta nogal veel te maken hebben met water. Vele rivieren mondden uit in de zee via ons land. En we winnen water - gezuiverd hier in de Duinen.

Maar met de klimaatverandering hebben zelf wij in ons koude kikkerlandje wel eens water tekort. Nog steeds in sommige delen van ons land. Watertekort door de afgelopen droge zomers.

Wij gaan vandaag op zoek naar Levend water in de geestelijke zin. Wat voedt ons. Wat houdt ons op de been. Wat is de bron waaruit wij putten.

Die vraag gaan we onderzoeken met een diepzinnig verhaal. Het verhaal uit Johannes 4 van de Samaritaanse vrouw bij de oude Jacobsbron. Kan die oude Jacobs bron haar voeden? Kan die bron ons voeden vandaag? Of moeten we verder zoeken. Is er ook een bron van levend water te vinden bij die bron. Met die vraag lezen we Johannes 4 zo meteen.

- Zingen (3x): Lied 335

- Schriftlezing (Miriam): Johannes 4: 5-15
- Lied: 'Gij zijt het water ons ten leven' (Lied 653: 3)
- Schriftlezing (Miriam): Johannes 4: 16-30
- Lied/ Intermezzo: 'O Christus, ons van God gegeven' (Lied 653: 7)
- Verkondiging

Volgens een oude joodse traditie schiep de Eeuwige op de avond van de zesde scheppingsdag, na de mens, ook nog de waterput. En niet zomaar een waterput, maar een bijzondere. Hij wordt ook wel de wandelende waterput genoemd.

Een waterput, een bron van levend water die met je meetrekt.

Tenminste - deze waterput volgt de rechtvaardige, de *tsaddiq*. De mens die doet wat goed is in de ogen des Heren. Door deze waterput, wordt de mens, als hij doet wat er van hem, van haar verwacht mag worden, gevoed met levend water.

Volgens deze oude joodse overlevering - het is een *midrasj* – hadden de aartsvaders deze waterput altijd bij zich in de buurt. Zo hadden ze altijd de beschikking over levend water. Als Abraham, of later Jakob, naar die waterput toe liep, welde het water vanzelf omhoog, hun tegemoet, zodat ze geen moeite hoefden te doen om water te putten.

Toen ooit die drie mannen bij Abraham kwamen om te vertellen dat hij toch nog vader zou worden, toen keek hij terluiks naar de waterput, en aan het opkomende water zag hij dat ook zij Godvrezende mannen waren. En het is daarom – volgens deze joodse uitleg - dat Laban Jakob niet wilde laten gaan na twintig jaar arbeid, want dan moesten zijn knechten weer zoveel moeite doen om water te putten. Voor Jakob rees het water tenslotte vanzelf omhoog uit de put.

Het verhaal gaat nog verder. Diezelfde waterput wachtte Israël op in de woestijn na de uittocht. Het was de rots die het volk water gaf als het dorst had. Deze bron van levend water zou het volk veertig jaar volgen.

Op deze waterrots sloeg Mozes in de woestijn (in Exodus 17), zodat er water uit stroomde.

En het is deze bron, deze wandelende waterput, die in Numeri 21 zelfs wordt toegezongen door de Israëlieten. "Zing voor de bron! Wel op waterput!" zingen ze tot het water. Alsof de waterput een aanmoediging nodig had om het water naar de rechtvaardigen toe te laten stromen.

Hoe dan ook: het volk had in de woestijn te drinken.

Na het lied van de bron staat er in Numeri: Vanuit de woestijn (trokken ze op) naar Mattan. In Het Hebreeuws is dat *oemimidbar mattana*. En Mattan betekent geschenk. En wat zeggen nu de joodse uitleggers van deze tekst. Die zin oemimidbar mattana hoort bij het lied over de bron. Zing voor de bron! Wel op waterput – een geschenk in de woestijn.

En vanaf dit moment heet deze vreemde legendarische wandelende waterput – ook wel kortweg: Mattan - het geschenk. Een godsgeschenk in de gortdroge woestijn.

Een legendarisch verhaal over een wandelende waterput. Nooit van gehoord – denk u misschien. Toch blijkt het een bekend verhaal voor de bijbelschrijvers.

Lees het maar na in 1 Korintiërs 10,4. Paulus neemt deze traditie klakkeloos over. Hij zegt over Israël in de woestijn: 'Ze dronken uit de geestelijke rots die hen volgde – en die rots was Christus.'

Dat was dus, volgens de traditie, de rots waarop Mozes sloeg - de bron die opwelde in Numeri 21.

En - en daarom is dit vreemde verhaal vanmorgen zo belangrijk - Johannes kent het verhaal óók! Dat blijkt uit Johannes vier.

Want ook hier gaat het over een waterput, een bron.

En er staat een merkwaardige zin in dit verhaal. Jezus zegt tegen de Samaritaanse vrouw bij de bron: 'Als je wist van het geschenk van God en wie het is die tegen je spreekt, dan zou je Hém gevraagd hebben en Hij zou je levend water gegeven hebben' (Joh. 4, 10). Deze zin is alleen te begrijpen als je het joodse verhaal kent van de wandelende waterput. De put die het volk volgde in de woestijn en ook wel het geschenk wordt genoemd.

Jezus vergelijkt zich in dit verhaal met de wandelende waterput waarbij het water vanzelf opwelt als er een rechtvaardige water komt putten. Jezus is hier de bron van levend water. Het geschenk van God.

Daarom zegt Jezus even verderop dat Hij water geeft dat tot een bron zal worden in de ontvanger. Een bron waarvan het water vanzelf opwelt en eeuwig leven geeft.

Jezus gebruikt de midrasj van de wandelende waterput om duidelijk te maken wie Hij zelf is: het geschenk van God, waarvan het water altijd opwelt, tot eeuwig leven.

Die put is niet als vergane glorie present in de diepe Jakobsbron hier bij de Samaritaanse stad Sichar, waarbij je zelf diep moet putten, nee: deze wandelende waterput is daar levend aanwezig in de persoon van Jezus.

In dit prachtige diepzinnige verhaal van de ontmoeting van Jezus met deze Samaritaanse vrouw bij de Jakobsbron zet Jezus twee bronnen naast elkaar waaruit je leven kunt.

De éne is de Jakobsbron zelf. Het is de diepe put van de traditie. Die is rijk en eerbiedwaardig.

De traditie brengt ons veel rijkdom. Geeft een basis. Helpt ons op weg. Maar de traditie is ook ingewikkeld. Je kunt hem op verschillende manieren interpreteren. Ze werkt ook scheidend.

Kijk maar naar de kerkgeschiedenis. Kijk maar naar de kerkscheuringen. Kijk maar hoe de kerk op onze eigen geschiedenis ook ons land en de politiek verscheurt. Of het nu gaat over de film 'De Oost' en de politieke acties' of over ons VOC verleden en onze slavenhandel.

En dichterbij het verhaal: Kijk maar hoe Joden en Samaritanen met elkaar omgaan. Ze leven uit dezelfde oude traditie van de Thora. Maar ze vinden elkaar niet.

De traditie drijft mensen uit elkaar.

Dat blijkt uit het verhaal van deze Samaritaanse vrouw.

Joden en Samaritanen gaan niet samen, zodat Jezus eigenlijk niet uit het aardewerk van deze vrouw zou mogen drinken. "Onze vader Jakob gaf óns de put", zegt ze. Het klinkt als: 'wat doe je hier?'"

En vervolgens komt het hete hangijzer aan de orde. Wat is de plek om God te aanbidden. In Sichem, zoals de Samaritanen doen. Dat is tenslotte de plaats waar tenslotte volgens de Tora de vaderen Abraham, Izaäk en Jacob hun altaren hadden gehad, of de berg Jeruzalem die in heel de Tora niet voorkomt, maar waarvan 'jullie zeggen' – zo zegt de vrouw met een licht verwijt - dat je daar moet aanbidden.

De conclusie moet zijn dat je met een statische waterput er niet komt. Met een vastgeroeste traditie. Dat terugkijken naar het verleden in de traditie je uiteindelijk niet verder helpt.

Wat helpt ons dan wel? Wat brengt ons dan bij elkaar?

Hoe lukt het ons wel om in ons eigen leven en in onze eigen verdeelde wereld dichterbij elkaar te komen?

Wat helpt is níet naar de verschillen te kijken, niet naar het verleden. Niet naar je afkomst of cultuur, of geloof, nee wat Jezus ons hier leert, is om naar voren te kijken Naar de toekomst. Naar wat ons verder brengt. Naar je verlangen. Naar hoe we het graag willen op deze wereld. Met elkaar.

Het is een beetje dezelfde vraag als afgelopen donderdag op Hemelvaartsdag aan de orde was. Het helpt je niet om naar de hemel te staren en al je hulp van boven te verwachten, nee het helpt je om om je heen te kijken en te ontdekken waar iets van de hemel, van het visioen te

vinden is. Om te zoeken naar bronnen van levend water. Dichtbij. Met je meewandelend of ook in jezelf misschien.

Als je er met de traditie alleen niet komt, waarmee dan wel?

Jezus helpt ons in het verhaal op weg: De levensbron die Jezus representeert is precies andersom gericht. Er wordt niet verwezen naar de diepte van de voorvaderlijke traditie, maar hij leeft uit wat ons in de toekomst in het visioen wordt aangereikt. Hij grijpt niet teruggegrepen op bewijsplaatsen voor de éne of de andere plek, hij gaat niet met zijn vingertje door de schrijft om je met tekstcitaten om de oren te slaan, welnee. Hij verwijst naar de opstanding. Hij verwijst naar Pinksteren. Naar de komst van de Heilige Geest. "Er komt een tijd dat je God aanbidt in Geest en in Waarheid." En in die komende tijd - en die tijd is nu - komt elk beroep op een traditionele plek, welke dan ook, te vervallen.

Jezus brengt het gesprek – zoals altijd in het Evangelie van Johannes – op een ander niveau.

Los van aards gekissebis spreekt hij van Eeuwig leven.

Zo wordt Jezus een bron van leven voor deze vrouw.

Ook voor haar persoonlijk. Eindelijk wordt ze niet vanuit haar eigen beladen verleden gedefinieerd – als Samaritaanse, als vrouw en met vijf of zes mannen...

Jezus kijkt vooruit.

Hij schenk levend water.

En ook zij wordt door Jezus uitgenodigd een bron te worden, waaruit het water als vanzelf omhoog komt!

Het gaat vandaag om die omkering.

De omkering van een statische waterput, naar een bron. Een wandelende waterput die een leven lang met je meeloopt en je voedt met levend water.

Die omkering maakt leven mogelijk. Juist ook heel persoonlijk voor deze vrouw. Nu wordt het opeens onnodig, zelfs onzinnig om uit te zoeken hoe het nu precies zat met het verleden van die vrouw: wie waren die mannen, en was het haar schuld? Wie daar iets zinnigs over wil zeggen, weigert zich te voegen in het ándere perspectief van Jezus.

Hij krijgen wij dan deel aan dat levende water?

Door vooruit te kijken. Door in hemels perspectief te gaan leven.

Door te durven. Te durven vertrouwen. Dat het goed komt. Niet leven met het idee: vroeger was alles beter, nee ontdekken dat het bruis en sprankelt – in de kieren van onze soms weerbarstige leven – dat het koninkrijk daarin opwelt. Dat je gevoed wordt. Door woorden als deze. Door liederen van hoop, door momenten van echt contact. Thuis met elkaar. Hier in de kerk, of verbonden met drie gemeenten. Dat we elkaar in Den Haag en in Leipzig inspireren door elkaar te wijzen op het goede van het leven. Op wat we geschonken krijgen. Op elkaar bronnen. Bronwater en Duinwater.

Door te laten zien dat die waterput er nog steeds is. Als een bron van levend water die met je meeloopt een leven lang en je voedt, en verfrist en het zicht op de toekomstige tijd, op de hemel openhoudt.

Dat is wat deze vrouw vandaag ontdekt.

Er gaat een wereld voor haar open – de hemel gaat voor haar open.

Dat is wat wij mogen ontdekken. Er is een hemel boven ons bestaan. Er is een bron van levend water. Hij loopt met je mee – je leven lang. Amen.

- Muzikaal Intermezzo
- Gaven en Gebeden
- Slotlied: 'Dank, dankt, nu allen God' (Lied 704: 1 en 2)

- Zegen

Na de zegen zoeken we weer contact met Leipzig-Marienbrunn om elkaar een wens mee te geven. We wachten tot beide diensten afgelopen zijn. Als wij eerder klaar zijn kijken we op het scherm mee naar de dienst Leipzig.

Gut, dass wir uns nach dem Gottesdienst noch treffen.

Wir haben hier in unserem Dienst von einem Wanderbrunnen gesprochen. Eine Quelle, die mit dir geht. Eine Quelle lebendigen Wassers, die ein Leben lang mit Ihnen geht und Sie auf die Realität im Leben hinweist. Die gute. Was wirklich wertvoll ist. Liebe. Beachtung. Inspiration. Echter Kontakt.

Das wünschen wir Ihnen. Ein Wanderbrunnen. Eine Quelle für lebendiges Wasser, aus der Sie schöpfen können. Und Sie inspiriert auf dem Weg zu Pfingsten.

Schön, dass wir uns dieses Wochenende begrüßen können und bis zum nächsten Jahr!